

ципалітетів у реалізації державної політики: 1) передача функцій і повноважень центрального уряду муніципіям, з особливим акцентом на питаннях, які стосуються добробуту територіальної громади; 2) в країні робиться акцент на децентралізацію для реалізації політичних програм і реформ; 3) підвищення ролі муніципіїв у розподілі податкових надходжень; 4) завдяки наділенню органів муніципальної влади великим обсягом повноважень всі актуальні проблеми локального рівня реалізуються через них. Яскравим прикладом різноманітності повноважень органів місцевого самоврядування слугує стаття 144 Конституції штату Сан-Паулу 1989 року, в якій говориться: «муніципії мають політичну, адміністративну та фінансову автономію, а також мають право на самоорганізацію згідно із законом на основі принципів, встановлених федеральною та чинною Конституцією». Що стосується Федеральної Конституції, то вона встановлює для муніципіїв, як і для штатів, достатньо жорсткі вимоги по відношенню до принципів організації, управління, наприклад, параграф 4 стаття 18 Федеральної Конституції «Утворення, входження, злиття і поділ муніципій здійснюється законом штату протягом часу, встановленого федеральним законом, що доповнює і залежить від попередньої консультації за допомогою проведення плебісциту з населенням відповідних муніципій та після оприлюднення дослідження про життєздатність муніципії, поданого і опублікованого у формі закону». Статус кожної муніципії регулюється відповідним органічним законом, який приймається в кожній муніципальній одиниці індивідуально. Найголовніше щоб цей статус не суперечив федеральному законодавству.

О. В. Новіков,

аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ РИСИ ОСІБ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Досліджуючи злочинність у сфері інтелектуальної власності не можна оминути питання характерних рис осіб, що вчиняють злочини проти інтелектуальної власності. Саме в сукупній кримінальній діяльності цих осіб, що спрямована на порушення інтелектуальних прав, формується явище злочинності у сфері інтелектуальної власності. Тому вивчення осіб, що вчиняють злочини проти інтелектуальної власності, та виявлення типових їм рис є важливим кримінологічним завданням, вирішення якого дозволить зрозуміти механізм детермінації злочин-

них проявів, а в подальшому сконкретизувати запобіжний вплив, зробивши його більш предметним.

Соціально-демографічні риси осіб, що вчиняють злочини у сфері інтелектуальної власності містить відомості про стать, вік, рівень освіти, рід занять, стаж роботи, сімейний стан, місце проживання та інші дані про соціальний статус осіб. Соціально-демографічна характеристика по суті є тією визначальною рамкою, що задає контури морально-психологічного образу досліджуваної категорії осіб, проливає світло на їх соціальні зв'язки і найголовніше – ставлення до соціальної дійсності, інших людей, самого себе.

За *статтю* серед осіб, що вчиняють злочини у сфері інтелектуальної власності переважають чоловіки. Частка їх становить 88,8%, жінок відповідно – 11,2%. В цілому ж частка жінок стабільна та фактично наближується до рівня жіночої злочинності в Україні.

Наступною соціально-демографічною ознакою особи є *вік*. Вік виступає як конкретний результат та стадія соціально-психологічного розвитку особистості. Кримінологічний інтерес до віку викликаний здатністю відбивати етапи соціалізації, вікові зміни свідомості і діяльності осіб.

На початковий етап молодіжного періоду (19-24 років) припадає найчисленніша група засуджених осіб за злочини, пов'язані з порушенням авторського права і суміжних прав – 25,9%. Цей віковий період важливий етап соціалізації молоді, формування світогляду, вибору мікросередовища та отримання життєвого досвіду. Перед особою відкриваються широкі можливості у навчанні, службі у збройних силах та працевлаштуванні. Високий рівень засуджених серед молоді пояснюється тим, що вони вчиняють найбільш розповсюджені злочини проти авторських і суміжних прав, а саме займаються продажем контрафактних дисків для лазерних систем зчитування (переважно як реалізатори) або надають послуги з ремонту і налаштуванню персональних комп'ютерів та за додаткову плату розповсюджують неліцензійне програмне забезпечення.

На наступні вікові періоди 25-30 років, 31-35 років, 35-40 років припадає теж доволі значна частина осіб, що вчиняють злочини проти авторського права та суміжних прав (16,6%; 20,7%; 19,0% відповідно). Характерна для цього періоду фаза соціалізації, яка полягає у закріпленні на ринку праці, створенню сім'ї, прагненню до фінансової незалежності, зумовлює необхідність збільшення доходності кримінальної діяльності. Набутий особою життєвий досвід, знання та навички дають змогу приймати участь у специфічному кримінальному «бізнесі» (продаж контрафактних дисків для лазерних систем зчитування або продаж контрафактних товарів відомих виробників) або використовувати неліцензійне програмне забезпечення у своїй підприємницькій діяльності. Ось чому на вікові періоди 30-35 років та 35-40 років припадають найчисленніші групи осіб, що незаконно використовували знак для товарів та послуг, фірмового наймену-

вання, кваліфікованого зазначення походження товару (30,6% та 36,7% відповідно). Досвід підприємницької діяльності, усвідомлення високої доходності продажу підроблених товарів відомих виробників під виглядом оригінальних, поглиблюють корисливу мотивацію цих осіб на вчинення злочинів у сфері інтелектуальної власності.

Після 40 років кримінальна активність осіб у сфері права інтелектуальної власності зменшується. Доволі значний відсоток (20,4%) лише становить кількість осіб, що вчиняють злочини, передбачені ст. 229 КК України, віком від 41 до 45 років. А що стосується окремо засуджених жінок, то майже вся кримінальна активність припадає на віковий проміжок від 31 до 45 років – майже 90%.

Соціальне становище особи значною мірою визначається її *професійно-освітнім рівнем*, завдяки якому можлива успішна конкуренція на ринку праці, кар'єрне та професійне зростання. Ступінь освіченості особи, рівень культури, інтелектуального і естетичного розвитку суттєво зумовлює багатство і зміст духовного життя людини, в тому числі і рівень, на якому знаходяться її основні потреби, інтереси й ідеали.

Серед осіб, що вчиняють злочини, пов'язані з порушенням авторського права і суміжних прав (ст. 176 КК України) переважають особи, що мають професійно-технічну освіту – 38,6% та середню (повну чи неповну) освіту – 34,1%. Доволі значною порівняно із загальною злочинністю є питома вага осіб, що мають вищу (базову чи повну) освіту, їх частка складає 27,3%. Що стосується осіб, що вчиняють злочини пов'язані з порушенням засобів індивідуалізації товарів та послуг (ст. 229 КК України), то найбільшу групу тут складають особи, що мають вищу освіту – 43,5%. Серед досліджуваних осіб жодного разу не зустрілися особи без освіти чи з початковою освітою. Це вказує на відносну доступність здобуття професійно-технічної та вищої освіти в Україні. Високий рівень освіти свідчить про доволі високі шанси реалізації досліджуваних осіб на ринку *праці*.

Результати вивчення архівних кримінальних справ показали, що трохи більше половини засуджених за злочини проти авторського права і суміжних прав осіб (51,4%) не були офіційно працевлаштовані та не займалися підприємницькою діяльністю. Серед осіб зайнятих суспільно-корисною працею 21,5% займалися підприємницькою діяльністю, 13,6% – продавці та реалізатори, 5,6% – менеджери, 3,9% осіб займали посаду директора. Абсолютна більшість осіб, що вчинили злочини, передбачені ст. 229 КК України, займалися приватною підприємницькою діяльністю (51,0%). Такий результат пояснюється тим, що свою кримінальну діяльність з продажу контрафактного товару, особи найчастіше маскують під законну підприємницьку діяльність.

Ще одним важливим соціально-демографічним показником виступає *сімейний стан* досліджуваних осіб. Сім'я розглядається багатьма кримінологами як важливий профілактичний захід, інакше кажучи, соціально адаптована сім'я

зазвичай відіграє роль стримуючого чинника, які перешкоджає вчиненню злочину. Результати вивчення архівних кримінальних справ показали, що більшість осіб, що вчиняють злочини проти авторського права і суміжних прав не одружені та не заміжні (56,4%). Перебували у шлюбі – 38,5%, а питома вага розлучених – 5,1%. Серед осіб, що вчиняють злочини пов'язані з порушенням засобів індивідуалізації товарів та послуг питома вага одружених набагато більше ніж тих, хто в шлюбі не перебуває (61,7%). Такий високий відсоток осіб, що перебувають у шлюбі, серед останніх пояснюється більш старшим віком.

Отже, підсумовуючи все вище зазначене, можна зробити певні висновки стосовно соціально-демографічної характеристики осіб, що вчиняють злочини у сфері інтелектуальної власності. На наш погляд, можна виділити два типи досліджуваних осіб, які різняться за соціально-демографічними ознаками. Перший тип об'єднує осіб віком від 19 до 24 років, неодружених, з середньою або професійно-технічною освітою, що не навчаються та не працюють. Такі особи здійснюють реалізацію контрафактних дисків для лазерних систем зчитування, що порушує авторське право і суміжні права. Що стосується другого типу, то це особи віком від 31 до 40 років, одружені, з вищою освітою, що займаються приватною підприємницькою діяльністю. Такі особи більш схильні до вчинення злочинів пов'язаних з незаконним використанням знаків для товарів та послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару.

А. О. Олефір,

аспірант кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПЕРСПЕКТИВИ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПШВЕЛЬ ЗА СТАНДАРТАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Проблема оптимізації стратегії господарсько-правового розвитку, особливо в контексті пошуку місця України в світовій економіці, була і є найбільш актуальною темою для дискусій між фахівцями різних галузей знань. Зрештою, «вибір» і «сумніви», що найбільш відчутні в доленосних ситуаціях, є одвічними супутниками розумної людини. Не вичерпуючись лише асоціацією, ця тематика охоплює низку не менш важливих питань економічної співпраці з розвиненими державами Заходу і СOT, коли укладені угоди так і не надали необхідного імпульсу для розвитку виробничого комплексу України, до певної міри обмеживши вітчизняний суверенітет. У тому числі і у зв'язку зі здійснюваною пропагандою, мимоволі помічаємо скепсис і відомі сумніви з приводу ключового